

Несправедливост и жестокост – как досега ни правеха съучастници

Съвременните демокрации представят себе си за най-справедливите и човечни общества, съществували досега. И по замисъл са такива. На практика обаче редовно действат по начин, твърде силно напомнящ за далеч по-варварски и тиранични общества, познати ни от миналото и настоящето. Все намират как да ни направят съучастници в морални престъпления, които рано или късно застрашават да навредят и на нас самите. Това се прави чрез различни механизми за „произвеждане на съгласие“ сред гласоподавателите относно безчинствата на избраните от тях правителства. Основен инструмент са зависимите от държавата или от частни интереси медии.

Дали вървим към освобождение от този контрол над умовете ни?

1. „Справедливост“?

Понятието „справедливост“ има различни значения, но обикновено се свързва с такова обществено устройство, което се стреми да се грижи за всички свои граждани, а не само за някаква част – наследствената аристокрация, управляващите, най-богатите и пр.

В традиционните общества това означава законите да са съобразени с нуждите на човешката природа. За такива нужди са посочвани оцеляването, създаването на семейство, общуването, стремежът към познание, творческата себеизява и др. Ако обществото е регламентирано от закони, съобразени с природните потребности на вида същества, който сме, то е по-вероятно тези закони да действат в полза на възможно най-много хора, а не на която и да е отделна група.

Последните няколко столетия обаче срещнаха всички народи по земното кълбо помежду им; и ги научиха, че никоя от техните традиционни представи за „човешка природа“ не е безпогрешна. Наистина хората като цяло искат да избегнат насилствена гибел, и всички общества се базират на желанието поне на някои хора да създават все някакви семейства. Но всичко останало, приписвано на природата ни, се оказва силно зависещо от културата на отделния народ и от индивидуалните предпочитания. Няма как да дефинираме справедливостта спрямо споделено разбиране за човешката природа, ако *само според някои хора* жените са по природа ирационални; *само според някои хора* хомосексуалността е противоестествена; *само според някои хора* яденето на свинско месо води към ада – а всички останали са на друго мнение, живеят според това друго мнение, и не пречат на никого.

Затова в обществата от модерен тип, най-ранните от които са западноевропейските и САЩ, се приема, че има справедливост, ако на всеки гражданин се даде свободата да вярва каквото иска за човешката природа и да живее както пожелае, стига да не вреди на останалите. Властта няма правото да налага определено разбиране на хората как трябва да живеят, а има задачата само да следи да не се нараняват взаимно, докато търсят какъв живот индивидуално ги устройва.

Трудно е обаче да се прецени от точно кой момент моите житейски избори започват да влияят вредно на съседа ми. Затова се е стигнало до модела на представителната демокрация – всеки има право да гласува за народни представители, които да управляват обществото, след което тези народни представители преговарят помежду си какви да бъдат законите, т.е. от кой момент да се приема, че нечие действие е вредно и съответно незаконно.

Има различни идеи за усъвършенстване на днешните демокрации, така че повече граждани да имат думата при преговорите за съдържанието на конкретен закон, а не само да имат думата кой да има властта да изготвя закона.

2. Как ни излъгаха.

Но целият този демократичен модел, въпреки всичките си очевидни предимства пред по-тираничните режими, е бил компрометиран от контрола върху медиите.

В идеалния случай, след като се осигури образование на всички граждани и те станат грамотни, би трябвало медиите да ги информират за случващото се по света, за да могат те по-добре да преценяват дали действията на народните им представители са адекватни.

Вместо това, или държавата започва да контролира медиите – като в комунистическите общества от XX век, наричащи себе си само на думи „демократични“; или най-богатите изкупуват част от медиите и докарват до фалит останалите – както редовно се случва в „либералните демокрации“ в последното столетие и половина. Ако богатите имат интерес хората да се трудят по цял ден за ниски заплати, ще им внушат чрез вестниците, телевизията и социалните мрежи, че трудът ни извисява, а искането на по-високи заплати е вредно за всички. Ако богатите не желаят да плащат данъци, ще ни внушат, че данъците са кражба от парите ни, и че трябва да гласуваме за политици, които ще свалят данъците (но само за богатите, а за нас... „още не“). Ако богатите не искат да се питаме защо са толкова по-богати от нас и дали са го заслужили (или просто са извадили късмет), ни внушават да не гледаме към тях, а да се мразим помежду си. Мъжете да мразят жените, защото са станали твърде независими от

тях. Жените да мразят мъжете, защото са били жертви на насилие от поне някои от тях. Хетеросексуалните да мразят хомосексуалните, защото „повреждат традиционните ценности“, като просто съществуват. Хомосексуалните да мразят хетеросексуалните, задето могат да се държат за ръка по улицата, без да бъдат замеряни с камъни. Всички да мразят имигрантите, защото „не са като нас“ и „ще ни вземат хляба“. Имигрантите да не биват приемани, та да си останат „не като нас“, докато богатите взимат и нашия хляб, и техния.

Ако богатите имат печалба от производството на военни технологии, ще внушат на всички, че ни грози опасност от вражески народи и трябва да се въоръжаваме.

Или че трябва да започнем война.

Да убиваме и да умираме.

Само за да им носим печалба.

3. Фина настройка на манипулацията.

Не е нужно медиите, контролирани от богатите, да казват всичко това директно. Достатъчно е консервативните медии да го казват директно, а либералните само да изобличават крайностите им. Така по-либералните обикновени граждани ще се карат с по-консервативните, докато богатите необезпокоявано си богатеят.

Всяка новина, компрометираща най-богатите, както и корумпираните от тях политици, се пренебрегва. Всяка масова трагедия, причинена от управленческа небрежност в полза на най-богатите, се споменава мимоходом. Тръби се шумно за локални трагедии – това сбиване, онова убийство, това прегазено дете, онзи измамен наемател. Но няма да ни бъде съобщено, ако надценката на животоспасяващи лекарства причинява смъртта на хиляди деца, или ако богати хазяи масово мамят наемателите си, или ако бедни наематели масово мамят бедните си хазяи, понеже повечето пари, които изработват, отиват при богатите им шефове. Отвреме-навреме медиите обединяват много хора около борбата срещу *някоя определена* корупция, за да могат тези хора после да се карат с борещите се срещу останалите форми на корупция. Нека враждуват помежду си, докато богатите необезпокоявано си богатеят.

Преди 90-те години медиите в комунистическите държави произвеждаха покорност сред гражданите си и ги правеха съучастници на своите зверства у дома и по света, като ги плашеха с „буржоазните нрави“, които „неизбежно“

водели към фашизъм. Медиите в либералния Запад постигаха същото, като плашеха своите граждани с „комунизма“, до какъвто свеждаха всеки опит да се помогне на бедните и страдащите.

В последните десетилетия „войната срещу тероризма“ и навсякъде привиждания „нацизъм“ оправдава в медиите всички несправедливости и жестокости – от започването на завоевателни военни кампании срещу по-слаби народи, до избиването на хиляди цивилни семейства с цел овладяване на територии, богати на ресурси като петрол, или подходящи за развиване на доходоносен туризъм. Двете големи военни сили, разполагащи с ядрено оръжие – Русия и САЩ, заедно с колониите си – се изцапах с кръвта на безбройни мъже, жени и деца. Само и само най-богатите хора в тези страни да богатее още повече. Защото колкото и пари да имаш, никога не са достатъчно (животът си остава безсмислен); но ако имаш много, може в безкрайното домогване до още повече да загубиш всичко човешко в себе си.

А доколкото действително има „терористи“ и „нацисти“, те са щедро финансирани от богатите, за да плашат бедните, та бедните от страх да се съгласяват с безкрайните жестокости и несправедливости, извършвани от богатите:

САЩ финансира срещу СССР групировки в Близкия изток, и така създаде Ал-Кайда.

Ал-Кайда се обърна срещу САЩ, в отговор на което правителствата на САЩ нападнаха държави, които нямаха общо с Ал-Кайда, но пък имаха много петрол за крадене.

СССР създаде толкова непоносима алтернатива за „прогнилия“ Запад, че все повече западни държави продължаваха да се присъединяват към НАТО, дори след като СССР се разпадна.

Експанзията на НАТО създаде идеално оправдание за днешна Русия да започне „в своя защита“ да посяга на съседни територии с цената на хиляди животи.

Израелските държавници насърчаваха съпротивителните групировки в Близкия изток, доминиран от Израел (т.е. индиректно от САЩ), за да се борят тези групировки помежду си, та арабските народи да не могат да се обединят и демократизират.

Една от тези групировки извърши безпрецедентно насилие над израелски цивилни, което даде на израелското правителство (отново подпомагано от САЩ)

оправдание да извърши най-жестокото масово изстребление на мъже, жени и деца от началото на този век.

Избитите човешки същества във Виетнам, Ирак, Афганистан, Украйна, Ливан и Палестина, бяха (и биват) избити въпреки недоволството на обикновени граждани срещу уж представляващите ги правителства, които извършват избиването. Защото правителствата се контролират от най-богатите. Най-богатите имат печалба от още и още война. И управляват медиите, за да са сигурни, че недоволството на обикновените граждани никога няма да стане неконтролируемо.

Едва в епохата на масовия достъп до интернет – едно море от дезинформация, пропаганда, реклами, но и истинска независима журналистика – стана възможно все пак много хора да видят в какво са били принудени да съучастват.

4. Ще съучастваме ли и занапред в потисничеството си?

В най-богатата държава в човешката история днешният млад американец не може да си позволи да си купи дом, за разлика от баща си и дядо си. Здравеопазването в днешна Великобритания е сринато, въпреки че тя остава една от най-богатите страни по света. Днешните българи все повече осъзнават, че колкото и да сме бедни, пак щяхме да сме по-добре, ако правителствата, които все ни насърчават да се караме помежду си, не бяха толкова зависими от съмнителни богаташи.

Но масовият достъп до интернет създаде условия за промяна. Онлайн платформите са доминирани от руски и американски ботове (вероятно и от китайски), но все успява да си пробие път и независимата журналистика, изобличаваща всяка от днешните свръхсили – как е управлявана от богаташи за сметка на по-голямата част от човечеството, и как все още е възможна алтернатива.

Обикновените хора имат повече ресурси отвсякога да се организират срещу богатите и заедно да поискат край на безсмисленото въоръжаване, войни и социални експерименти.

Но това ще стане, само ако намерим начини да работим повече заедно, а не все в конкуренция помежду ни, насърчавана от нашите потисници.

5. Казано ли беше нещо ново?

И да, всичко това вече е казвано от разни леви мислители и активисти. Но по-ранните от тях призоваваха за революция и „реки от кръв“, които, кой знае защо, така и не дадоха много добър резултат. Явно като избиеш богатите и обречеш на мъки и нищета децата им, после децата им ще те мразят и ще се борят срещу теб. Кой би могъл да го предвиди 🤔

А днешните леви са се заплели в сложни етнически и културни въпроси и се боричкат помежду си, взаимно обвинявайки се в консерватизъм и фашизъм 🧐

Вече няма значение кой се нарича ляв, десен, либерален, консервативен, радикален, сдържан, мъж или жена.

Въпросът е (каквото и да се наричаш), дали се бориш срещу властта на най-богатите, или само срещу най-близката уязвима мишена?

Също така, когато хора, с които би трябвало да работим заедно, се борят само срещу близки уязвими мишени, кога да ги разубеждаваме и кога да им противодействаме? Понякога са готови да слушат разумни аргументи, но понякога не са. Което, според условията, всъщност е вярно за всички ни.

Би трябвало да можем да се обединим, поне колкото да преодолеем най-жестоките и несправедливи последици от съвременния властови дисбаланс.

Толкова ли е трудно?

От нас зависи.

Георги Герджиков, негатив.нет, май 2025 г.

Някои източници:

Ноам Чомски, *Медиите под контрол* (1991)

Нейоми Клайн, *Без лого* (1999)

Нейоми Клайн, *Шоковата доктрина* (2007)

Тома Пикети, *Кратка история на равенството* (2021)